SINTAŠTA ȘI PROBLEMA ARIANĂ

ION PÂSLARU (Kiev)

Anii '50-'70- ai secolului în curs au avut o mare și hotărâtoare însemnătate pentru studierea indo-europenilor și indo-iranienilor antici. În acești ani au fost descoperite un șir de monumente, care au contribuit la lămurirea acestui fenomen, ce a avut loc în Asia, Europa și Africa în mileniul II î. e. n.

Astăzi e greu de apreciat obiectiv descoperirile și cercetările complexului de monumente arheologice ale arienilor antici Sintašta din Uralul de Sud. Totuși, studierea acestuia și a altor complexe asemănătoare deschide noi posibilități de cercetare deja cunoscute[1].

Cercetătorii afirmă cu toții că arienii indo-europeni au descoperit căruța ușoară de luptă cu harnașament pentru cai. Datorită lor, caii și căruțele au ajuns în Europa Centrală, Asia Mică, Egipt și China[2].

Apariția căruței a determinat o schimbare radicală în organizarea militară, migrarea indo-arienilor jucând un rol foarte important în istoria civilizațiilor, de ei depinzând hycsoșii, care au cucerit Egiptul la sfârșitul Domniei de Mijloc, hitiții în Anatolia, casiții și huriții în Asia Mică și Orientul Apropiat.

În același timp, încercând un răspuns la întrebarea de unde au venit totuși arienii, părerea cercetătorilor este diferită. Unii consideră că patria indo-arienilor este spațiul de la Dunărea inferioară, de-a lungul malului de nord al Mării Negre până la regiunea muntoasă a Kaukazului[3]. Alții consideră că patria arienilor este Asia Mică[4].

În "Vede" și "Aveste" se spune că arienii au început să migreze spre sud, în locuri mai calde. În multe imnuri vedice se cântă despre "raiul nordic"[5].

Complexul "Sintašta" a oferit cercetătorilor posibilitatea de a compara materialele arheologice cu sursele scrise ale arienilor antici - Rigveda și Avesta[6].

Dar, de la descoperirea acestui complex unicat și până la publicarea lui a trecut mult timp. Sporadic, unele informații au apărut în diferite publicații[7] și numai în 1992 universitatea din Čeljabinsk a tipărit primul volum cu aceste materiale, în care, în afară de descrierea completă a monumentelor descoperite, sunt reproduse desene, fotografii și reconstituiri[8].

Cercetarea complexului Sintašta a fost efectuată timp de 9 campanii. A fost descoperită și cercetată complet o așezare întărită, necropola mare și necropolele mai mici, movila mică și cea mare (ca sanctuar, fig. 2).

Complexul Sintašta e situat pe malul stâng al afluentului stâng al râului Tobol-Sintašta, în zona stepelor Tipčak-Kovyli, nu departe de așezările Rymnik și Mirnyi, din raionul Bredinskii, regiunea Čeljabinsk în zona Uralului de Sud și Kazahstanului de Nord (fig.1).

Vom analiza pe rând obiectivele cercetate.

Așezarea fortificată Sintašta

Este situată pe malul drept al râului Sintašta, pe prima terasă de luncă inundabilă. Partea apuseană a monumentului este complet distrusă ca urmare a mutării albiei râului. Totuși, datorită fragmentelor șanțului care s-au păstrat bine, fotografiat din avion (1956), se poate trage concluzia că terenul principal al așezării a fost în formă de cerc aproape regulat, lungit ușor în plan median.

Temeliile de la construcția fortificațiilor sunt compuse din zid și șanț (cerc extern), care înconjoară terenul locuibil cu diametrul de cca. 136-140 m. Resturile fragmentate ale zidului intern, cu diametrul de cca. 60 m, s-au păstrat și ele. Linia a treia de fortificații are un caracter auxiliar și reprezintă un șanț de mică adâncime cu meterez, care îngrădește în plan octogonal un teritoriu în suprafață de aproximativ 62000 m. p.

S-au păstrat două intrări în așezare: una sudică, cu întoarcere direct la râu, și a doua nordică, asigurând legătura cu templul, complexul funerar și necropolă. Poarta sudică are un sistem complicat de întărire a intrării. Linia de fortificare exterioară e compusă din valuri și ziduri compacte din lemn și pământ. Prin lateralele porții principale se observă fisuri înguste de trecere, îngrădite de palisadă de bușteni și pământ, care au legătură cu resturile interne ale zidului principal de fortificație prin poduri demontabile. Existența temeliei din pământ dă posibilitatea construirii de contraforturi și sprijină presupunerea despre existența acestora.

THRACO-DACICA, tomul XIX, nr. 1-2, București, 1998, p. 71-91

Aşezarea Sintašta a fost incendiată; resturile de moloz dovedesc că incendierea a fost intenţionată şi nu s-a datorat unui cataclism sau ca urmare a unei confruntări militare. Rezultă că populaţia a migrat spre alte locuri.

Necropola subterană

Cercetătorii necropolei susţin că un număr impunător de sanctuare au fost devastate încă din antichitate (fig. 3). Ca prin miracol, au rămas intacte mormintele N 17 şi N 22, unde se găseau cercei şi bijuterii de cupru aurite şi un pieptar mare de argint (fig. 4). Alte morminte de la periferie au rămas, de asemenea, intacte.

Acest fapt ne-a permis studierea ritualului de înmormântare şi a inventarului din morminte. Nivelul de bază al mormântului a fost concentrat într-un spaţiu de 25 m. Punctul central, mai înalt, al platformei cu dimensiunile de 24 x 33 m, aproape coincide cu punctul înmormântării N 22 care, este evident, pentru acele timpuri, era mormânt central când s-au făcut majoritatea înmormântărilor (fig. 5).

Grăitoare în această privinţă este înmormântarea N 39, care se află la o distanţă oarecare de celelalte morminte, şi mormintele N 30 şi N 31 (fig. 6), situate la periferia sud-estică a necropolei.

Suntem în faţa unei necropole a militarilor cu care de luptă şi a membrilor familiilor lor. Necropola a funcţionat un timp îndelungat. Compararea materialelor din mormintele distruse cu cele care s-au păstrat arată diferenţieri cronologice, dar foarte mici. După inventar, mormintele pot fi împărţite în două grupe:

I - militari, II - copii şi femei.

Ambele grupe conţin câte 20 de morminte.

În inventarul mormintelor primei grupe un loc important îl ocupă armele, căruţele şi harnaşamentul pentru cai. Căruţa e prezentă în 8 morminte. În 3 din ele au fost găsite fragmente din harnaşamentul cailor iar 2 morminte nu au căruţe.

Armele sunt reprezentate prin vârfuri de săgeţi din siliciu şi bronz, cuţite de bronz şi topoare de tocit, măciuci de piatră (fig. 7).

În mormintele din grupa a II-a domină bijuteriile, vasele de lut, astragalii, cuţite de bronz, oase de animale (fig. 8). Printre oasele de animale prevalează cele de berbec.

Dimensiunile gropilor funerare sunt diferite şi depind, probabil, de poziţia socială a celui înmormântat. Dimensiunile mari ale mormintelor erau dictate de necesitatea intrării în ele a căruţelor şi cailor. Adâncimea tuturor mormintelor e de cca. 2 m. În gropile funerare se construia o cameră de înmormântare din lemn, (scânduri bine prelucrate), care se acoperea cu bârne. Pe acoperiş se puneau animale şi daruri, apoi pământ. După aceasta, se construia o pantă din bârne, care se acoperea cu lut de culoare deschisă sau cu un strat argilo-nisipos. Apoi, pe locul înmormântării se ridica un rug mare care trebuia întreţinut câteva zile.

În partea de nord-vest a necropolei au fost descoperite ruinele unei case folosite pentru acest ritual (fig. 9, 2). Foarte probabil că deasupra mormintelor N 22, N 17 şi N 26 au fost, de asemenea, nişte construcţii datorită cărora aceste morminte nu au fost devastate. Această necropolă a fost amplasată nu departe de o mare movilă-sanctuar.

Movila-sanctuar

În movilă, în afară de camera de înhumare devastată, s-a depistat o construcţie din bârne în formă de cameră-celulă pentru conducător. Autorii săpăturilor, reconstituind construcţia movilei, socot că mormântul conducătorului se găsea în centrul geometric al acesteia. Deasupra mormintelor a fost ridicată o construcţie enormă cu diametrul de 72 m, cu un tolos mare în centru cu înălţimea de 2,5 m. În jurul movilei a fost săpat un şanţ cu lăţimea de 12 m (fig. 9, 3).

Au putut fi observate detaliile ritmicităţii construcţiei movilei sub formă de cerc şi pătrat şi, de asemenea, proporţionalitatea unor segmente. După un interval oarecare de timp, cînd complexul funerar s-a lăsat în jos şi marginile i s-au sfărâmat, pe suprafaţa lui a fost construit un hram-sanctuar sub formă de piramidă cu 3 trepte, având baza de 72 m şi înălţimea de 9 m, deasupra având o cupolă şi un pilon sfinţit numit "pomul vieţii".

Necropola S-I

La 150 m spre nord-vest de movila-sanctuar se mai găsea încă o necropolă (S-I), în care, după părerea noastră, erau înmormântaţi locuitorii de rând din localitate, ce se ocupau de gospodărie. În total, în necropolă erau 16 morminte (fig. 10).

În partea din mijloc se găseau construcţiile din lemn, căptuşite cu lut, sub forma unui dreptunghi. În partea din centru a fost descoperită o groapă de jaf a

mormintelor. Construcţia din bârne (de 8 x 9 m) conţinea 2 morminte antice – N 14 şi N 15. În jurul lor erau alte 9 morminte. Încă 5 morminte, foarte diferite, erau amplasate în semicerc în partea de vest a movilei.

Poate că mormintele aveau rămăşiţe de la construcţii de lemn (rame) şi amplasarea lor la periferia movilei le-a ferit de jaf. Inventarul mormintelor acestei necropole cuprinde: cuţite, sule, tocile, lespezi, pisăloage, cârlige de siliciu. În unele morminte au fost găsite vârfuri de siliciu pentru săgeţi.

Cele mai expresive, după bogăţia inventarului, au fost înhumările colective N 14 şi N 15, deasupra cărora, după cum consideră autorii săpăturilor, a fost construit un fundament sub formă de piramidă tăiată, cu baza pătrată de 12 x 12 m şi înălţimea de 1,5 m. Pe acest fundament a fost construită o cupolă cu diametrul de 6 m şi înălţimea de 1,5 m. Cu toate că aceste morminte au fost devastate, noi le putem analiza chiar şi după ceea ce s-a păstrat din ele. Gropile, cu dimensiunile 3,5 x 3,8 x 3,3 m şi 3,35 x 1,8 x 3,3 m au fost căptuşite cu bârne de lemn cu grosimea de 15-20 cm. În unul din morminte, probabil, a fost pusă şi o căruţă (fig. 11).

Inventarul funerar din aceste morminte cuprinde 25 vase, 12 cuţite de bronz, 8 pisăloage de piatră, 6 sule de bronz, 7 topoare de tocit de bronz, 13 vârfuri de săgeată, 2 întregi şi un fragment de zăbală pentru cai.

Necropola mică

Acest obiectiv, numit de cercetători S-II, necropola mică din pietriş, trebuie socotit probabil ca necropola meşterilor de căruţe şi armament. Necropola se afla la 400 m nord de marea movilă-sanctuar. În centrul necropolei au fost găsite ruinele construcţiei folosite pentru ritual. În jurul ei au fost construite 5 morminte de bază. Cel mai vechi este, după autorii săpăturilor, mormântul unei femei (N10). Înmormântările, în gropi nu prea mari, au fost interpretate ca morminte de copii.

În total, aici au fost descoperite 10 morminte (fig. 12). Inventarul era compus din vase de lut – 13 exemplare, în 8 morminte, oase de animale, scoabe de bronz, 12 vârfuri de săgeţi de siliciu şi 6 vârfuri de bronz, bijuterii de argint, câteva brăţări de bronz şi inele cu capetele răsucite sub formă de spirală şi fragmente de zăbale pentru cai.

Cea mai expresivă înmormântare de aici este N 7 (fig. 12).

Movila mică

Movila mică sau obiectivul S-III e situată în imediata apropiere a necropolei descrise mai sus. Este o necropolă colectivă, devastată în antichitate. În mormânt a fost găsită şi o căruţă. Judecând după obiectele descoperite în morminte, în ele au fost înhumaţi meşterii care prelucrau metalul. Ca şi la celelalte monumente mai sus descrise, am văzut şi aici o construcţie deosebită deasupra necropolei (fig. 13).

***

Prin datele prezentate până acum, am obţinut un tablou relativ complet al stratificării social-industriale a populaţiei localităţii unde, după cum vedem, am găsit reflectarea diferenţelor nu numai social-industriale, dar şi de sex şi vârstă.

Pentru a înţelege mai bine specificul complexului (necropola) Sintašta, vom analiza materialele arheologice care indică direcţia activităţii industriale şi gospodăreşti a localităţii.

Se impune atenţiei o dezvoltată tehnică de prelucrare a lemnului pentru construirea mormintelor, căruţelor, veselei şi a altor obiecte folosite în gospodărie.

Un alt specific este dezvoltarea industriei metalurgice, rezultat din prezenţa vârfurilor turnate de săgeţi, suliţe şi topoare din bronz, tocile, sule, cuţite şi alte obiecte din metal. Meşterii prelucrau şi metalele preţioase ca argintul şi aurul. Cunoşteau procedeul de aurire a obiectelor din cupru.

Nu mai puţin interesantă este şi tehnica confecţionării mărgelelor din sticlă. Prin prelucrarea oaselor şi coarnelor se obţineau unelte pentru piei şi pentru harnaşamentul cailor – zăbale, inele, discuri etc. Meşterii foloseau numai metoda de tăiere a oaselor şi coarnelor perpendicular pe lungimea lor.

Despre o industrie dezvoltată de prelucrare a pieilor demonstrează prezenţa sporadică a obiectelor şi fragmentelor din piele şi a uneltelor de prelucrare a lor.

Prezenţa unui mare număr de cai înhămaţi şi găsirea multor zăbale ne arată existenţa unei gospodării dezvoltate de creştere a cailor.

În Sintašta se cunosc mai multe tipuri de zăbale:
- sub formă de discuri cu caiele întregi, şi
- sub formă de discuri cu caielele prinse aparte.

Trebuie să menţionăm că în 2 morminte (vezi SM, M. 30 şi S-I, M. 14) aceste două tipuri au fost găsite în

unul şi acelaşi complex. Aceste tipuri de zăbale reprezintă cele mai vechi modele ale detaliilor harnaşamentului pentru caii de tracţiune în regiunea euro-asiatică.

Acum este posibil de identificat raionul Uralului de Sud şi Kazahstanului ca fiind centre de unde carele de război cu harnaşament pentru cai s-au ramificat în diferite direcţii. Foarte interesante sunt desenele ce reprezintă căruţe cu harnaşament pentru cai pe stâncile Kara-Tau (Kazahstanul de Sud), Saimaly-Taš (Kirgizstan) şi Mongolia. Ele marchează probabil calea pe care China, în epoca Ini a căpătat una din cele mai importante descoperiri ale arienilor - carul de război cu harnaşament pentru cai.

Căruţa a apărut în China la mijlocul mileniului II î. e. n. din Vest[9]. Unii cercetători consideră că ea vine de la arieni[10]. Nu e de prisos să menţionăm că numele de viţă al unor conducători chinezi sunt legate de căruţă. Astfel, Huan-Di avea numele personal Siuani-Iuani, ceea ce înseamnă "partea din faţă a unei căruţe ridicată" sau "oişte" sau "cel ce construieşte căruţe". Predecesorul său Su-Ciun – apropiatul marelui Iui conducea toate căruţele.

Legenda arată că el a schimbat harnaşamentul din piele de vacă cu cel din piele de cal[11]. Sursele scrise "Cju-şu ţzi-niani" vorbesc despre existenţa harnaşamentului în 1444-1440 î. e. n. în epoca Şan-Ini în perioada domniei lui Tai-U[12].

Monumentele asemănătoare cu cele din Sintašta erau interpretate în 1975 ca monumente ale culturii Andronovo a etapei Petrov[13]. În 1977 erau cunoscute aproximativ 10 puncte cu monumente asemănătoare celor din Sintašta. După descoperirea în oraşul Orsk (din regiunea Orenburg, în Uralii de Sud din bazinul râului Ural) a movilei-necropole Novo-Kumak, ele au fost numite monumente de tip Novo-Kumak[14].

Comparând aceste monumente, autorii au ajuns la concluzia că asemănarea unui şir de caracteristici ale ritualului de înmormântare şi ale ceramicii de pe un vast teritoriu din Ural şi Kazahstan reprezintă o etapă distinctă din dezvoltarea culturii Novo-Kumak din epoca bronzului, sau orizontul cultural Novo-Kumak. De asemenea, au menţionat "urmele unei puternice influenţe a culturii ceramicii cu multe brâuri (Mnogovalikovaja)"[15].

Asemănarea unei grupe din ceramica Sintašta cu cea cu decor vălurit a fost menţionată şi de Vladimir F. Gening[16].

Chiar dacă nu analizăm în detaliu aceste afirmaţii, suntem totuşi obligaţi să menţionăm că monumentele orizontului Novo-Kumak au apărut în epoca mijlocie a bronzului, după monumentele culturii Poltavkinskaja şi în acelaşi timp cu cultura Abaševo. De asemenea, cu monumentele etapei Pokrovsk ale culturii Srubnaja şi ale monumentelor Turbino, Seima şi Rostovka.

Se poate deci afirma că purtătorilor culturii reprezentată de monumentele de tip Sintašta le revine rolul principal în schimbarea înfăţişării culturii din epoca mijlocie a bronzului, de împrăştiere a tipurilor asemănătoare de armament sau harnaşament pentru cai şi căruţe în vastele spaţii ale zonelor de stepă şi silvostepă din Europa şi Asia.

Odată cu descoperirea şi studierea monumentelor de tip Sintašta, le putem lămuri şi pe cele, neclare până nu demult, de tipul cetăţii Livencovka de pe Don[17] şi Kamenka din Krimeea[18], care se leagă de grupa monumentelor culturii ceramicii cu multe brâuri.

Cetatea Livencovka a avut fortificaţii foarte puternice. S-au păstrat doar 3, cu grosimea de 7 m şi înălţimea pereţilor de 2-3 m. Cetatea e construită din piatră autohtonă (blocuri din var şi pietre mari). Pe pereţi, în şanţ şi lângă intrări, au fost găsite vârfuri de săgeţi, analoage cu cele din Sintašta, topoare din piatră de tipul Borodino.

În aşezarea Kamenka cu valuri a fost găsită o zăbală întreagă din corn cu caiele, analoagă cu cele din cultura Monteoru, Sintašta şi, de asemenea, din monumentele culturii Abaševo şi Andronovo la est[19].

Rezultă din aceasta că noi recunoaştem migrarea indo-europenilor prin purtătorii culturii de tipul Sintašta. Ei trebuiau să aibă o influenţă considerabilă asupra tuturor popoarelor care erau în drumul lor.

Din acest punct de vedere, fenomenul reprezentat de toporul de la Borodino (Basarabia) este acum clar. Acolo cercetătorii menţionează existenţa pe de o parte a caracteristicilor miceniene şi "ungare", iar pe de alta, a celor asiatice sau, în al treilea rând, caucaziene[20]. Însă, neîndoielnică este legătura lui cu Dunărea inferioară[21]. În acest depozit, parcă ar fi focalizate diferite legături economice şi culturale ale unei regiuni foarte vaste din Euro-Asia epocii bronzului.

Marija Gimbutas a afirmat că tezaurul de la Borodino, împreună cu cele de la Turbino şi Seima - necropole, ar deţine cheia cronologică a antichităţii Europei de Est în epoca bronzului[22].

Cercetătorul rus din domeniul metalelor epocii de bronz, Eugen Černyh, consideră că în aceste monumente sunt concentrate caracteristicile culturale ale mileniului II î. e. n. de la Oceanul Pacific la Marea Egee[23].

În legătură cu aceasta, ni se pare foarte interesantă compararea antichităţilor Sintašta cu monumentele culturilor Bronzului mijlociu din România. În acest sens, foarte importantă este cultura Monteoru. Ca şi la Sintašta, localitatea Sărata-Monteoru reprezintă un sit complex. Partea centrală era fortificată şi avea un turn de pază din piatră. De jur-împrejur era înconjurată cu valuri de pământ şi şanţuri.

În imediata apropiere a aşezării centrale se găseau necropolele şi locurile de cult. Locuinţele erau construite pe pământ, din piatră şi ciamur de lut. La populaţia acestei aşezări s-a constatat, de asemenea, prezenţa metalurgiei şi a industriei de prelucrare a metalelor ca fiind foarte dezvoltate.

La monumentele culturii Monteoru au fost, de asemenea, găsite zăbale întregi sau componente ale acestora, din coarne, pentru harnaşamentul cailor care erau înhămaţi la căruţe. Ele sunt analoage cu zăbalele din Micene şi Sintašta.

Printre arme apar cuţite, vârfuri de săgeţi, cuţite încovoiate, topoare de luptă, topoare de piatră şi măciuci. În morminte, foarte des se întâlnesc mărgele de faianţă. Îndeletnicirea de bază a locuitorilor aşezării era creşterea animalelor. În multe morminte şi complexe ale aşezării cercetătorii văd un înalt grad de dezvoltare a societăţii patriarhale[24].

Pentru epoca Bronzului mijlociu din Romînia sunt caracteristice depozitele de obiecte şi armament din metale nobile. Astfel, sunt depozitele din Transilvania de Nord-Vest, care conţin obiecte de aur[25]. Menţionăm că şi în depozitele Borodino şi Turbino se găsesc suliţe şi celturi de argint.

Astăzi, nu mai există îndoială că o parte din populaţia stepelor Uralului de Sud şi Kazahstan, datorită unui şir de cauze, a pornit în căutarea unor noi locuri de trai. Bine se conturează două direcţii de bază: la sud-vest şi sud-est. Migrarea la vest e marcată de monumente foarte importante ca Seima, Turbino, Pokrovsk, Livençovka, Kamenka, Borodino, Sărata-Monteoru, Micene. Migrarea spre est – o dovedesc monumentele Rostovka, Kara-Tau, Saimaly-Taš, Hobdo-Somon, Anian.

Până nu de mult, toate aceste monumente sau culturi erau privite izolat cu toate că între ele erau mari asemănări.

Are dreptate V. F. Gening când afirmă că, pentru rezolvarea problemei ariene pe baza materialelor arheologice, trebuie studiate toate verigile lanţului lung care leagă aceste monumente pe parcursul căii de migrare spre sud a arienilor[26]. Descoperirea complexului Sintašta este cheia pentru rezolvarea şi înţelegerea problemei ariene.

NOTE

1. V. F. Gening, G. B. Zdanovich, V. V. Gening, *Sintashta. Archaeological Sites of Aryan Tribes of the Ural-Kazakh Steppes*, vol.I , Chelyabinsk, 1992.

2. W. Bray, D. Trump, *A dictionary of archaelogy*, 1970.

3. V. G. Childe, *The Aryans: A Study of Indo-European Origins*, London,1926; P. Bosch-Gimpera, *El problema indo-europeo*, Mexico,1960; G. Devoto, *Origini Indo-europee*, Firenze, 1962.

4. T. V. Ghamkrelidze, V. V. Ivanov, *Indo-evropeiskij jazyk i indo-evropeiskij*, Tbilisi, 1984, p. 1328 .

5. A. Moreta, *Mituri antice şi mitul progresului*, Bucureşti,1994, p. 196.

6. V. F. Gening, *Mogilnik Sintašta i problema rannih indo-iranskih plemen*, SA, 4, 1977.

7. N. A. Aleksašenko, V. F. Gening, T. M. Gušenkova et al., *Raboty v zone Bredinskogo vodohranilišča*, AO, 1972, (1973), p.153; L. I. Ašihmina, V. T. Petrin, T. N. Čebakova, V. I. Štefanov, *Issledovanija v Bredinskom raione Čeleabinskoj oblasti*, AO, 1973, (1974), p.132-133; V. F. Gening, L. I. Ašihmina, *Mogilnik epohi bronzy na r. Sintašta*, AO, 1974, (1975), p.144; V. F. Gening, *Hronologičeskie kompleksy XVI v. do n. e. (po materialam Sintaštanskogo mogilnika)*, Novejšie otkrytija sovetskih arheologov (Tezisy dokladov konferencii), I, Kiev, 1975, p. 94-95; V. F. Gening, A. D. Priahin, *Sintaštanskoe poselenie*, AO, 1974, (1975), p.147; V. F. Gening, N. B. Vinogradov, *Novyi mogilnik serediny II tys. do n. e. na r. Sintašta*, AO, 1975, (1976), p.168; T. N. Čebakova, *Novye postroiki Rymnikskogo poselenija*, AO, 1975, (1976), p. 204-205; G. B. Zdanovič, V. F. Gening, *Oboronitelnye sooruženija poselenija Sintašta*, AO, 1983, (1985), p.147-148.

8. V. F. Gening, G. B. Zdanovič, V. V. Gening, *Sintašta Arheologičeskie pamiatniki arijskih plemen Uralo-Kazahstanskih stepei*, t. 1, Čeljabinsk,1992, 408 p.

9. M. Dewall, *Von Pferd und Wagen in fruehen China*, Bonn, 1964; W. Samolin, *Western elements in the Art of Ch'u.- Early Chinese Art and its Possible Influence in the Pacific Basin*, Vol.1, Ch'u and the Silk Manuscript, New York,1972, p.187-198.

10. C. Grahame & Piggot Stuart, *Prehistoric Societies*, London,1965, p. 97.

11. S. Cucera, *Kitaiskaja arheologija*, Moskva, 1977, p.173.

12. J. Legge, *The Chinese Classics: With a Translation, Critical and Exegetical Notes, Prolegomena and Copius indexes*, Vol. III-IV, The Shoo king, or the Book of Historical Documents, Vol. VII-VIII, The Ch'un Ts'ew, with The Tso Chuen, 1939.

13. G. B. Zdanovič, *Periodizacija i hronologija pamiatnikov epohi bronzy Petropavlovskogo Priišimja*, Avtoreferat kand. Dis., Moskva,1975, p. 21.

14. K. F. Smirnov, E. E. Kuzmina, *Proishoždenie indoirancev v svete novejših arheologičeskih otkrytii*, Moskva, 1977, 84 p.

15. *Ibidem*, p. 29.

16. V. F. Gening, *Hronologičeskie kompleksy...*, p. 95.

17. *Istoria Dona*, Rostov na Donu, 1973, p. 27-28.

18. V. D. Rybalova, *Poselenie Kamenka v Vostočnom Krymu*, AS, 16, p. 19-49.

19. *Ibidem*, p. 23, 47.

20. E. R. Ştern, *Bessarabskaja nahodka drevnostej v 1912 g.*, MAR, vyp. 34, 1914, p. 1-14.

21. V. A. Safronov, *Datirovka Borodinskogo klada*, p. 75-128; V. S. Bočkarev, *Problema Borodinskogo klada*, p. 129-154, PA, vyp.1, 1968.

22. Marija Gimbutas, *Borodino, Seima and their Contemporaries*, Proceeding of the prehistorie, Soc. Cambridge, 1956, New series, XXII, p. 143-172.

23. E. Černyh, *Drevneišaja metalurgija Urala i Povolzja*, Moskva, 1970, p. 99.

24. G. B. Fedorov, L. L. Polevoj, *Arheologija Rumynii*, Moskva, 1973, p. 73-74.

25. T. Bader, *Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei. Cultura pretracică şi tracică*, Bucureşti, 1978, 246 p.

26. V. F. Gening, G. B. Zdanovič, V. V. Gening, *Sintašta... op. cit.*, p. 7.

SINTASHTA AND THE ARYAN PROBLEM

Summary

Even if the Indo-European peoples and the early stages of their development have attracted attention of scientists since the XIX century, this problem still remains to be studied. The analysis of ancient written sources allow us to conclude that the Aryans migrated from Europe (the area between the Danube and the Ural River) to the area of their new habitation.

Archaeological investigations of the sites of the II mil. BC in Sintashta belt has ascribed to the Aryans of written sources. This complex is the most significant among them for it allows analysis of the Aryan society at a rather early stage -XVII - XVI century BC.

After the discover of the Sintashta complex one might consider it as belonging to the Aryans archaeological cultures and monuments in Eurasian steppe belt like: Turbino, Seima, Rostovka, Liventzovka, Kamenka, Monteoru, also like culture Abashevo, Andronovo, Mnogovalikovaya , Mycenae shaft graves etc.

The Sintashta complex was investigated in 1973 and 1986. This complex included: the fortified settlement (S-II); the large burial ground complex (S-I); the little burial ground complex; the little barrow (S-III); the big temple barrow.

The area of the settlement was circular, regular in form, slightly stretched in the North-South Axis. The fortifications consisted of a wall and a moat, surrounding the dwelling area and measuring 136-140 m. in diameter. Their preserved fragments of the inner wall was 60 m. in diameter. The third fortification line was auxiliary. It consisted of a shallow moat and, probably a rampart enclosing a rectangular territory with an area of 62.000-sq. m. Dwellings were situated within the inner circle of the fortifications.

Analogycal fortified settlement were found in Arkaim, Liventzovka, Kamenka and Sărata-Monteoru.

The Sintashta people buried their dead in large pits dug out in a dense clay soil, often with an admixture of gravel and pebbles. The graves contained a rich inventory. Many vessels were found both in burial chambers and on their coverings. Bronze daggers, awls, needles and sets of flint arrowheads came out in large series. Especially interesting are the remains of battle chariots and a large series of bridle cheek- pieces.

On the basis of typical elements of bridles, battle-chariot with horses and their pictures with armament one can follow the Aryans ways of migration to Europe, India and China.

LIST OF ILLUSTRATIONS

Fig. 1 Eurasia: 1 Sintashta, 2 Arkaim, 3 Novo-Kumak, 4 Seima, 5 Turbino, 6 Pokrovsk, 7 Staro-Jurievo, 8 Liventzovka, 9 Kamenka, 10 Trahtemirov, 11 Borodino, 12 Sărata-Monteoru, 13 Kakovatos, 14 Mycenae.

Fig. 2 The Sintashta Complex: 1 the fortified settlement (SP), 2 the large under-ground burial complex (SM), 3 a large barrow (BM), 4 a complex of underground and barrow burials (S-1), 5 the small underground burial complex (S-II), 6 a small barrow (S-III).

Fig. 3. The Sintashta fortified settlement (SP): 1 the plan of the dwellings; 2 the South Gate: a-reconstruction; b-plan.

Fig. 4. Sintashta. The large underground burial complex (SM): I - Robbed graves; II - Graves with chariot; III - Graves of women and children; IV - Sanctuary; V - Places probably for sanctuary; VI - Ashpit.

Fig. 5. The large underground burial complex (SM). Grave nr. 22: 1 funeral chamber, 2 silver breastplates, 3 awl copper, 4 flint arrow head, 5, 6 copper plate and fragment of metal from moulding, 7 bone spindle, 8, 9 rock crystals, 10-14 clay vessels.

Fig. 6. The large underground burial complex (SM). Grave nr. 30: 1 battle chariot, 2, 3 horn snaffles, 4, 5 ring and a horn slice, 6 bronze knife, 7 bronze spear head, 8-18 flint arrow heads, 19 clay vessel.

Fig. 7. The large underground burial complex (SM). Grave nr. 39: 1 wooden funeral chamber, A-sack with 158 astragali, B-sack with 46 astragali, C-quiver with arrows, D-axe, E-mace, 2-6 clay vessels, 7-9 horn snaffles, 10-21 flint arrows heads, 22 axe, 23 pendant from a stone, 24 bronze adze, 25 nails found in a wooden vessel, 26, 27 stone tops of a mace, 28, 29 copper hooks, 30-32 copper rings, 33, 34 bronze knives.

Fig. 8. The large underground burial complex (SM). The inventory of the graves of women and children: 1 g. 33, 1-2 clay vessels; g. 31, 3 stone bead, 4 clay vessel; g. 32, 5 clay vessel, 6 fragment of a clay vessel, 7 beads, 8 pendant of shell valve; g. 13, 9 glass beads, 10 gilded copper ring, 11 copper plates; g. 34, 12 clay vessel; g. 17, 13 beads, 14, 15 gilded copper rings, 16 copper ring; g. 37, 17 necklace of glass and stone beads; g. 35, 18 small-sized glass beads, 19, 20 amulets made of an animal tooth; g. 23, 21 pendant of shell valve, 22 small-sized glass beads; g. 25, 23 copper beads.

Fig. 9. Objects of the Sintashta culture. Reconstruction. The large underground burial complex (SM), ritual small house: 1 plan, 2 profile; a large barrow (SB), 3 funeral complex; a small barrow (S III), funeral construction: 4 plan, 5 profile.

Fig.10 The Sintashta culture. The small underground burial complex (S-II): I Plan of the burial complex, 1-10 graves; II Plan of the reconstruction of the ritual house; III Inventory of the grave 7: 1 glass beads, 2 copper ring, 3 copper cramps found in a wooden vessel, 4,5 clay vessels, 6 breastplate from silver.

Fig. 11. The Sintashta culture. The small underground burial complex (S II). Inventory of the grave 7:1, 19 bronze knives, 2-6 bronze arrow heads, 7-15 flint arrow heads, 16 bronze spear heads, 17, 18 copper awls, 20 bronze adze, 21 stone tip of a mace.

Fig. 12 The Sintashta culture. The underground burial complex (S-I). I The inventory of the grave 15: 1 stone pestle, 2 bone spindles, 3, 4 flint arrow heads, 5 copper awl, 6 bronze knife, 7, 8 bronze addices; II The inventory of the grave 14: 9 flint arrow head, 10 copper hooks, 11 bronze awl, 12 clamp, 13 bronze ring, 14 stone tip of a mace, 15, 16 bronze knives, 17, 18 horn snaffles, 19-21 bronze adzes, 22 bronze chisel, 23-24 bronze knives, 25 bronze sickle; III The inventory of the grave 12: 26 bronze bracelet, 27, 28 bronze ear-rings, 29 bronze ring, 30 glass and bronze beads.

Fig. 13 The Sintashta culture. The large underground burial complex (S-I). I The reconstruction of the funerary complex, containing the graves 14 and 15 in the middle: 1 plan, 2 profile; II Objets found in the tumulus's overlay, 3-6 flint arrow heads, 7-10 copper awls, 11 bronze hook, 12 bronze knife.

Fig. 14 The Sintashta culture. A small barrow (S-III). The inventory of the grave 1: 1, 2 tube for bellows, 3, 4 copper awls, 5 moulding remains, 6 bronze knife, 7 stone tip of a mace, 8-18 clay vessels, 19-24 grindstones.

Fig. 1 Eurasia: 1 Sintašta, 2 Arkaim, 3 Novo-Kumak, 4 Seima, 5 Turbino, 6 Pokrovsk, 7 Staro-Jurievo, 8 Livencovka, 9 Kamenka, 10 Trahtemirov, 11 Borodino, 12 Sărata Monteoru, 13 Kakovatos, 14 Micene.

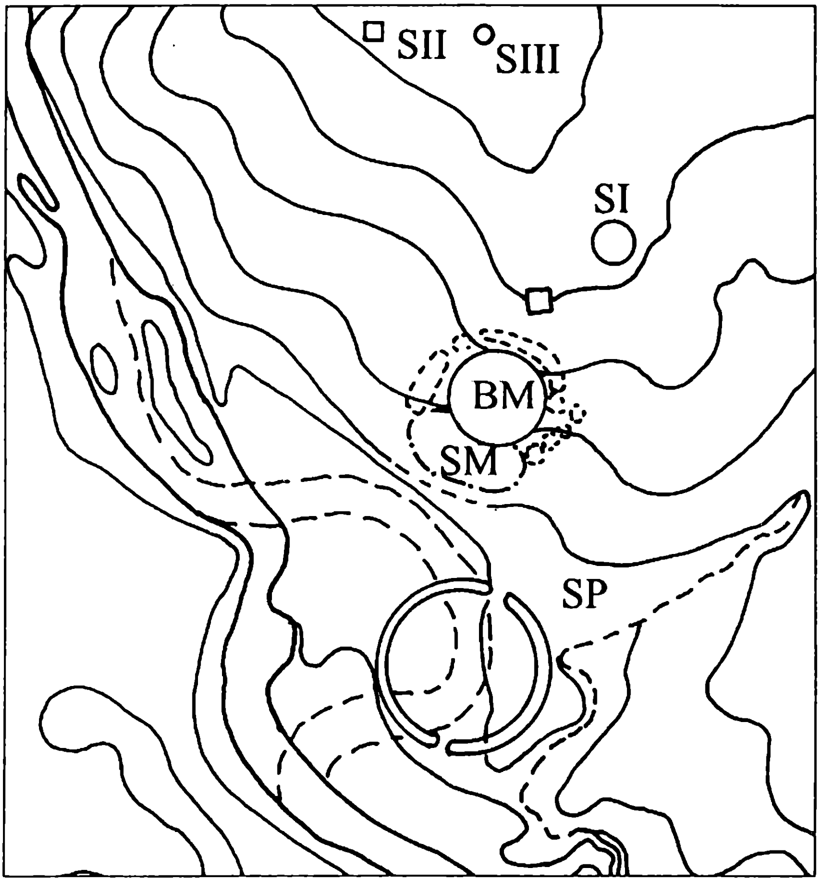

Fig. 2 Complexul Sintašta: 1-aşezarea (SP), 2 necropola subterană (SM), 3 marea movilă-sanctuar (BM), 4 necropola subterană (S-I), 5 necropola mică (S-II), 6 movila mică (S-III).

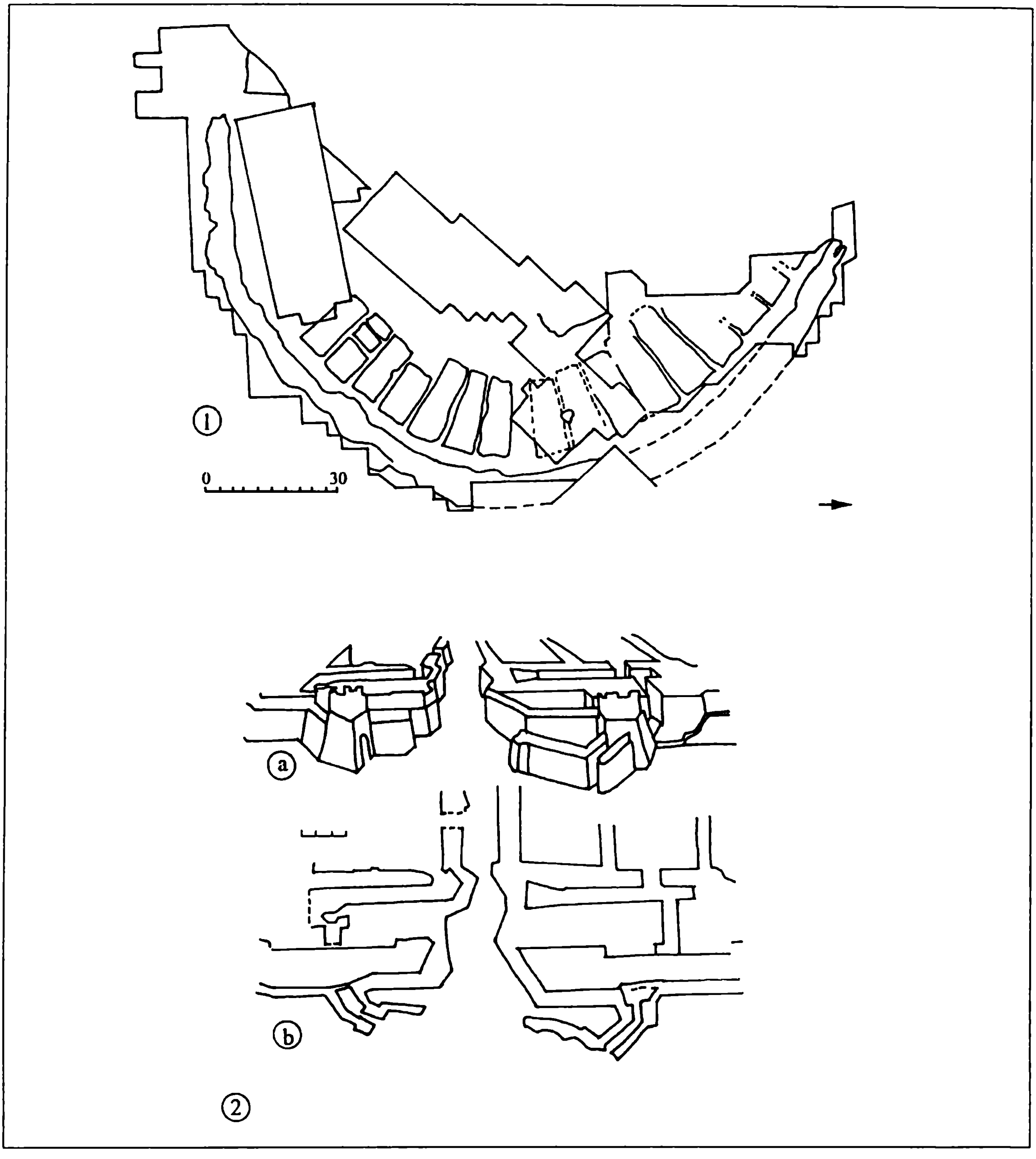

Fig. 3 Așezarea Sintašta (SP): 1 planul locuințelor, 2 poarta de sud; a- reconstituire, b-plan).

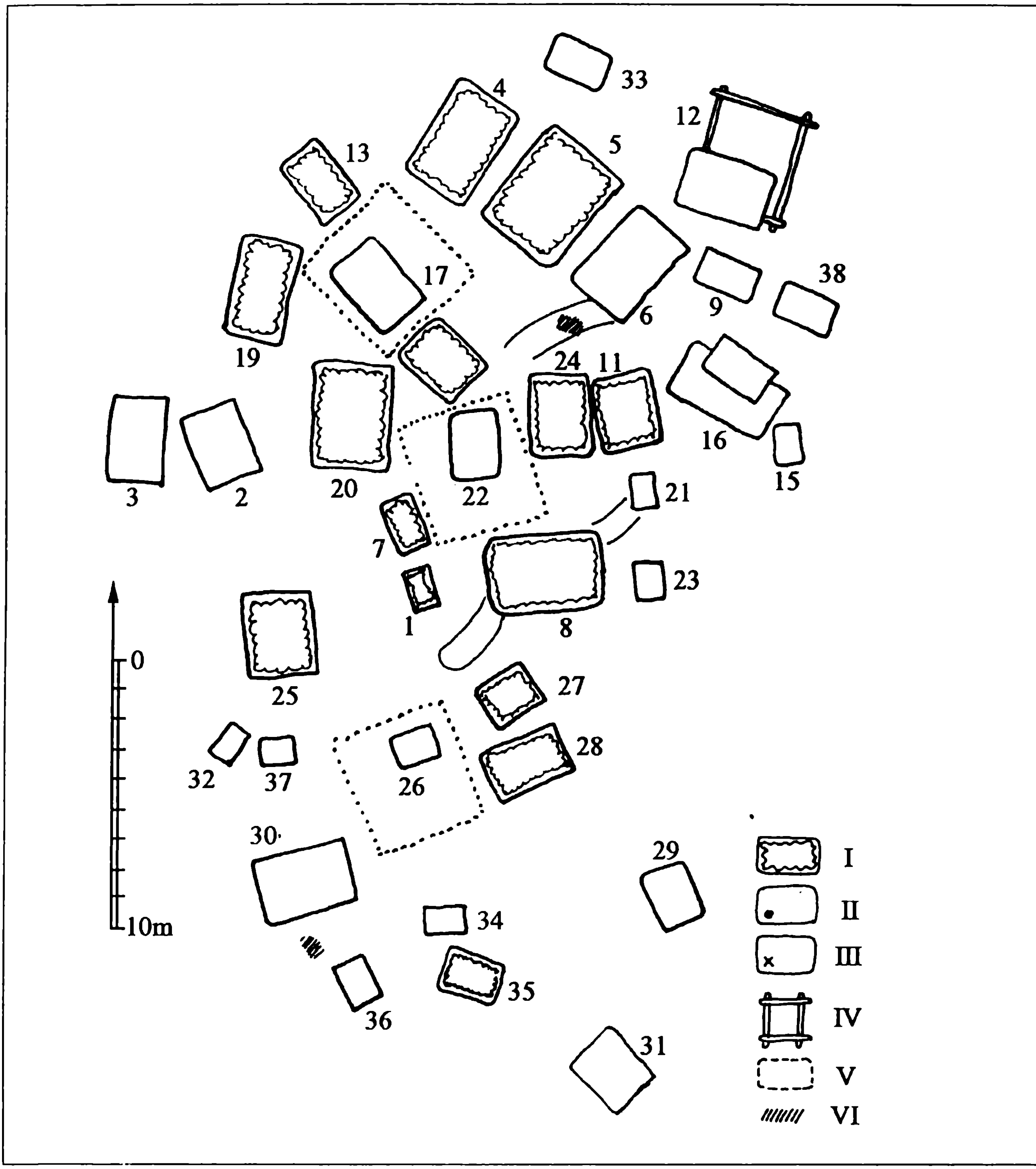

Fig. 4 Sintašta. Necropola subterană (SM): I-morminte devastate, II-morminte cu căruţă, III-morminte de femei şi copii, IV-sanctuar, V-locurile probabile pentru sanctuare, VI-cenuşă.

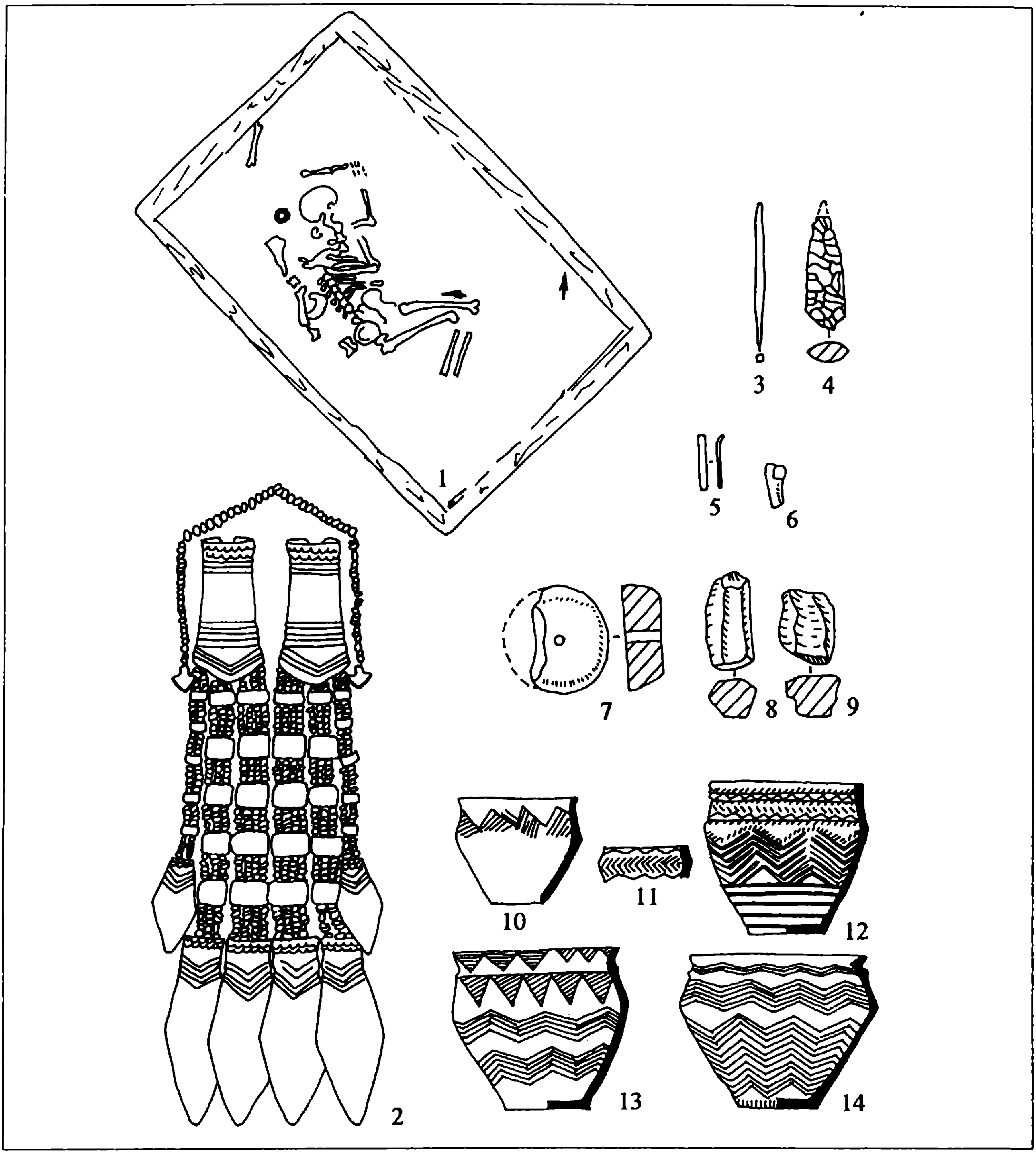

Fig. 5 Necropola subterană (SM). Mormântul N 22: 1 camera funerară, 2 pieptar mare de argint, 3 sulă de aramă, 4 vârf de săgeată din silex, 5, 6 plăcuță de aramă și fragment de metal din turnătorie, 7 fus de os, 8, 9 cristale de stâncă, 10-14 oale de lut.

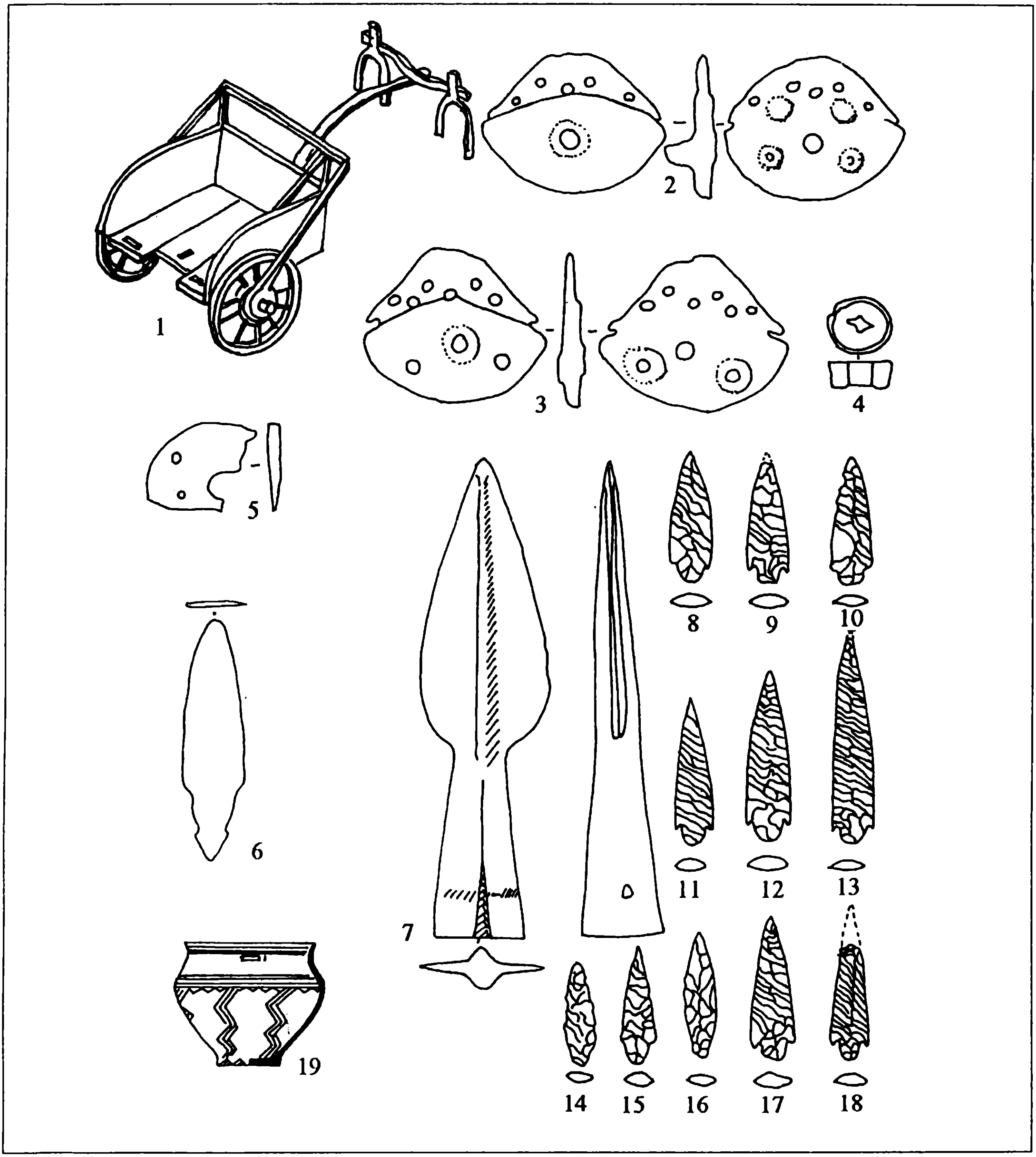

Fig. 6 Necropola subterană (SM). Mormântul N 30: 1 car de luptă, 2, 3 psalii de corn, 4, 5 cerc şi plăcuţă din os, 6 cuţit din bronz, 7 vârf de lance din bronz, 8-18 săgeţi din silex, 19 oală din lut.

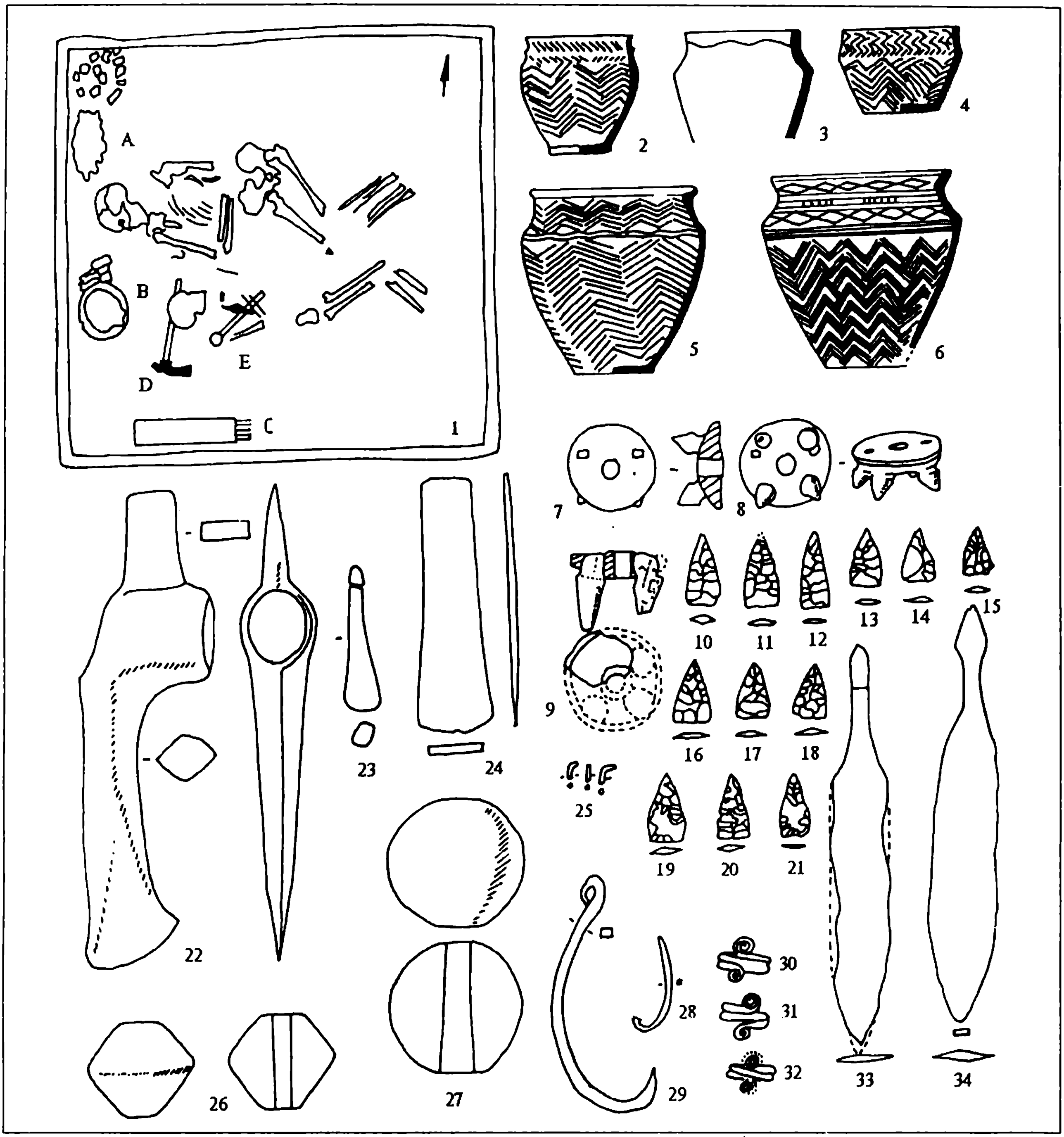

Fig. 7 Necropola subterană (SM). Mormântul N 39: 1 camera funerară cu cadru de lemn: A-sac cu 158 astragale, B-sac cu 46 astragale, C-tolbă cu săgeţi, D-topor, E-măciucă, 2-6 oale de lut, 7-9 psalii de corn, 10-21 săgeţi de silex, 22 topor, 23 breloc de piatră, 24 teslă de bronz, 25 cuie dintr-un vas de lemn, 26, 27 coafe de ghioagă, 28, 29 cârlige de aramă, 30-32 inele de aramă, 33, 34 cuţite de bronz.

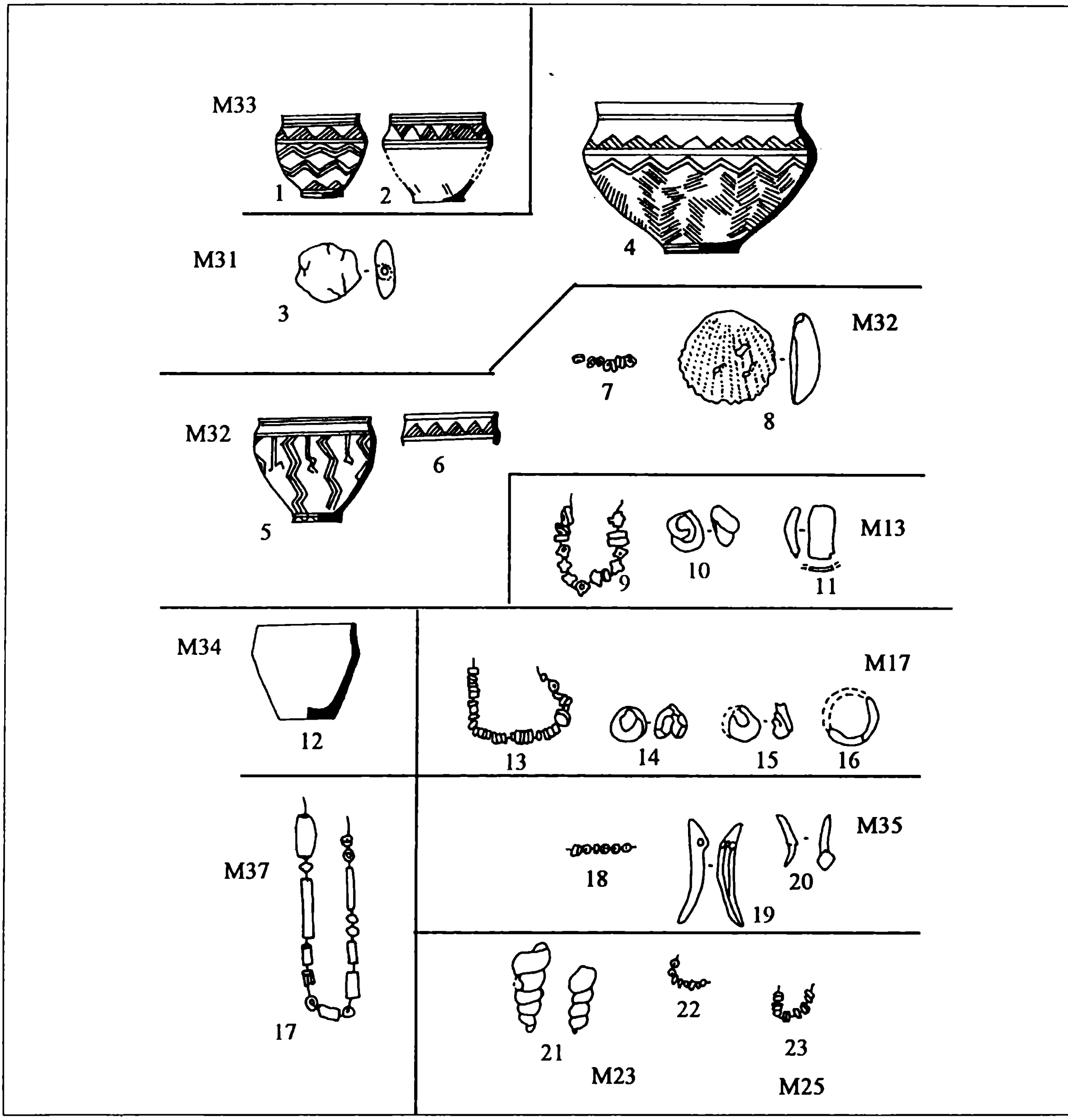

Fig. 8 Necropola subterană (SM). Inventarul mormintelor de femei şi copii: M. 33, 1, 2 oase de lut; M. 31, 3 mărgea de piatră, 4 oală de lut; M. 32, 5 oală de lut, 6 fragment , 7 mărgele, 8 breloc din valvă de scoică; M. 13, 9 mărgele de sticlă, 10 cercel aurit de aramă, 11 plăcuţă de aramă; M. 34, 12 oală de lut; M. 17, 13 mărgele, 14, 15 cercei auriţi de aramă, 16 inel de aramă; M. 37, 17 colier de mărgele din sticlă şi piatră; M. 35, 18 mărgele mărunte de sticlă, 19,20 amulete din colţ de animal; M. 23, 21 brelocuri din valvă de scoică, 22 mărgele mărunte de sticlă; M. 25, 23 mărgele de aramă.

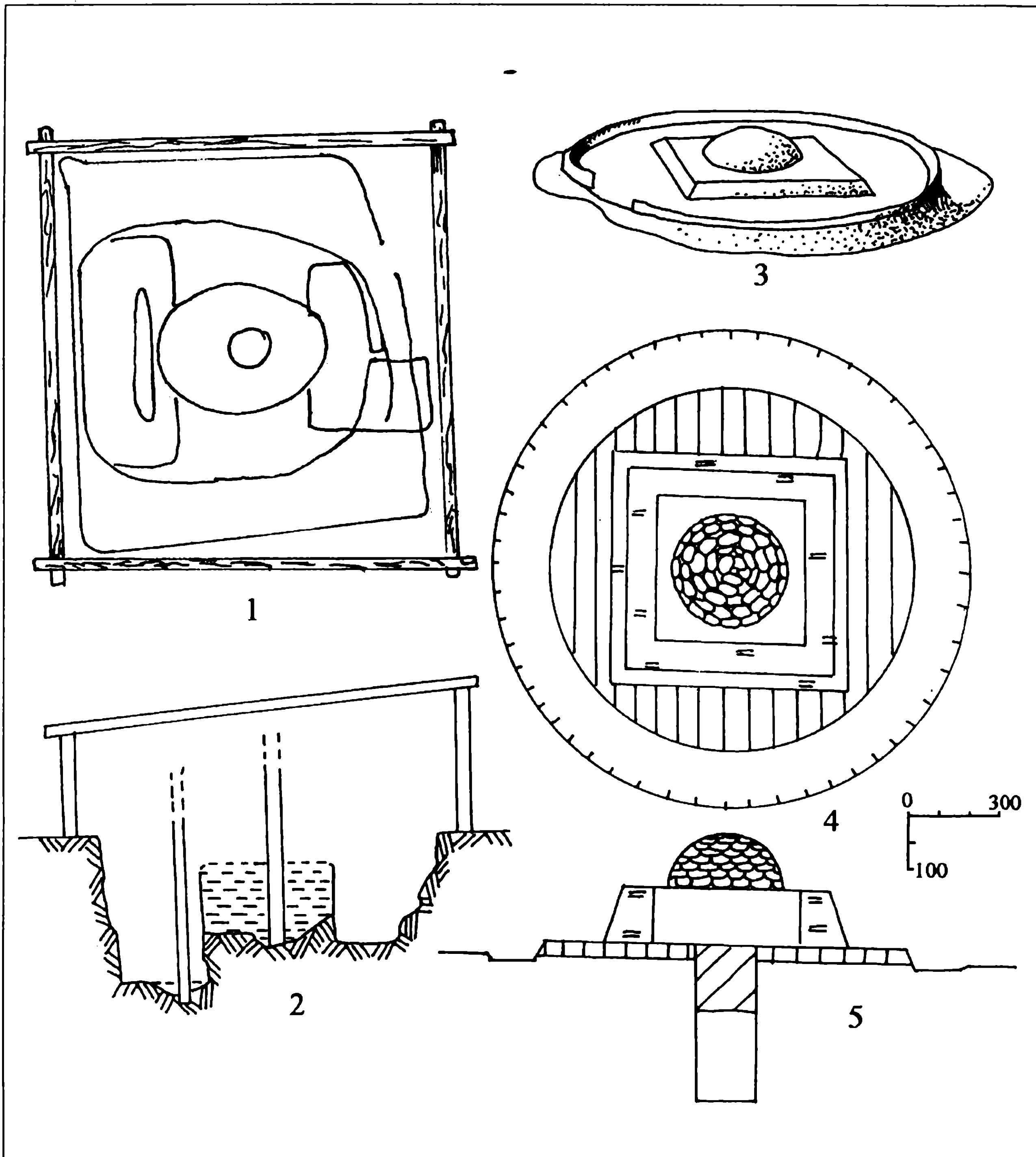

Fig. 9. Obiecte din Sintašta. Reconstituire. Necropola subterană (SM), căsuță rituală: 1plan, 2 profil; Marea movilă-sanctuar (SB): 3 complex funerar; Movila mică (S III), construcție funerară: 4 plan, 5 profil.

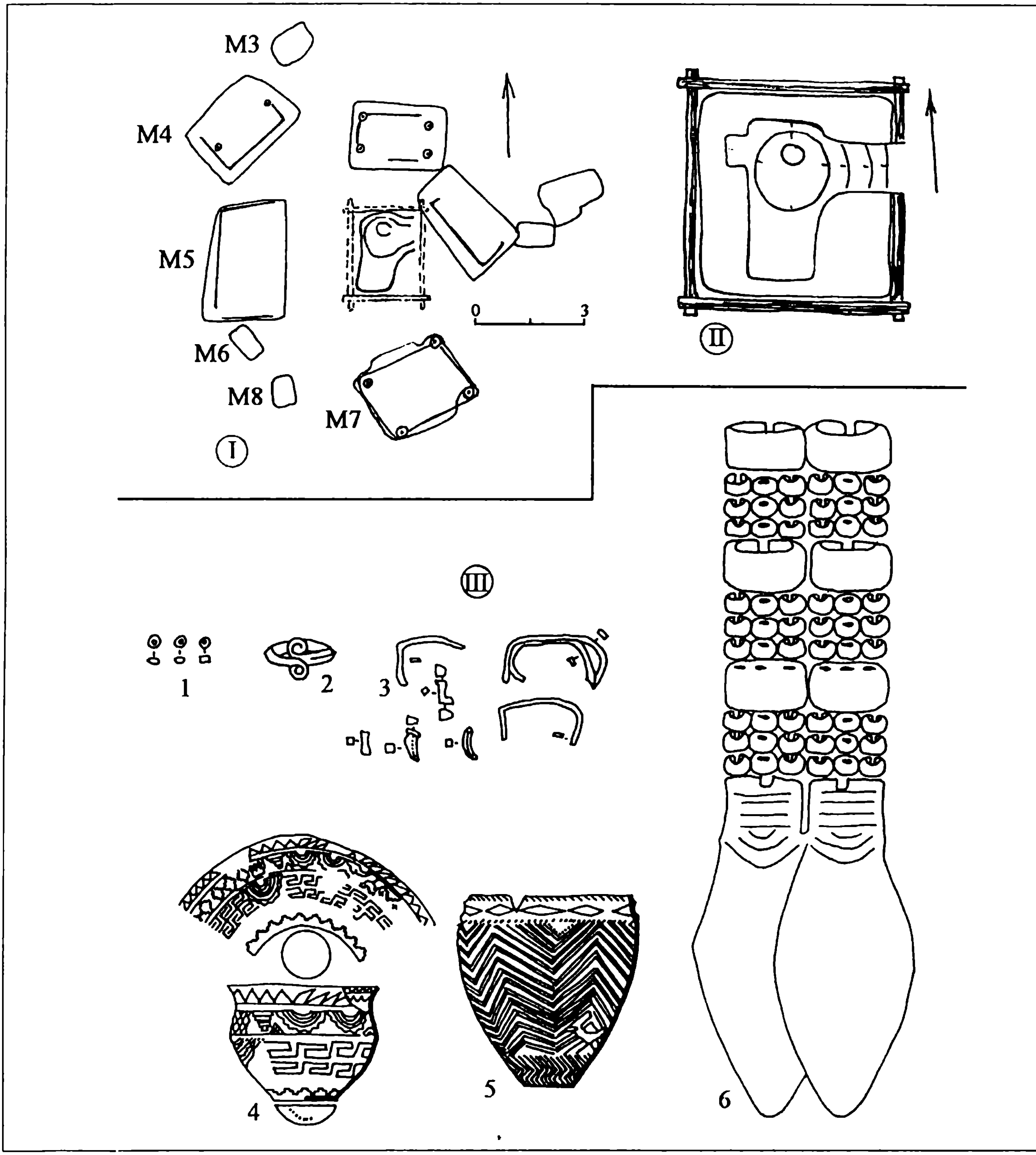

Fig. 10. Sintašta. Necropola subterană mică (S-II): I- planul necropolei, 1-10 morminte; II-planul reconstituirii căsuței de ritual; III-inventarul mormântului 7: 1 mărgele de sticlă, 2 inel de aramă, 3 scoabe de aramă din vas de lemn, 4-5 vase de lut, 6-pieptar de argint.

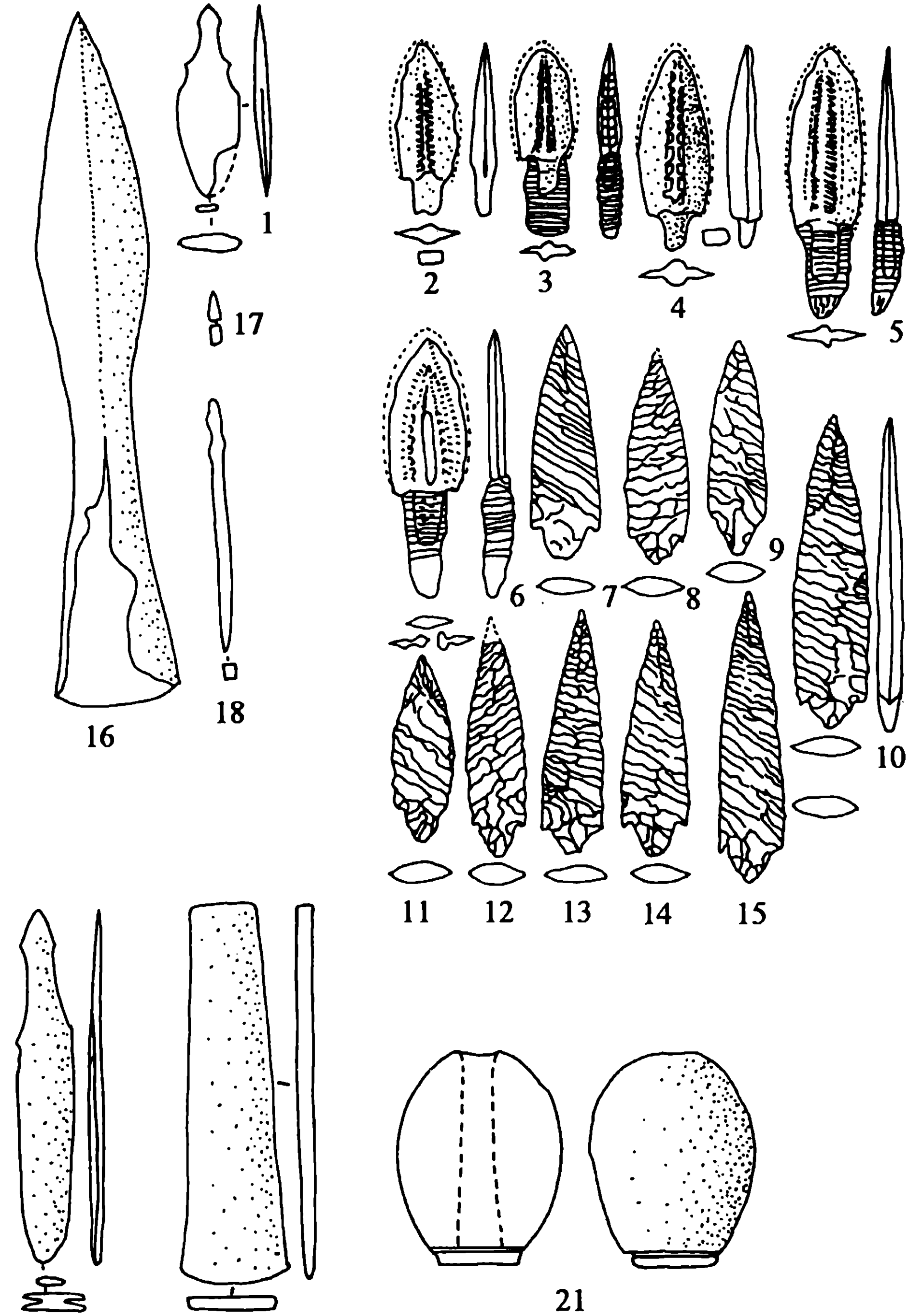

Fig. 11. Sintašta. Necropola subterană mică (S-II). Inventarul mormântului 7: 1, 19 cuțite de bronz, 2-6 vârfuri de săgeți de silex, 7-15 vârfuri de săgeți din silex, 16-vârf de lance din bronz, 17, 18 sule de aramă, 20 teslă de bronz, 21 vârf de ghioagă din piatră.

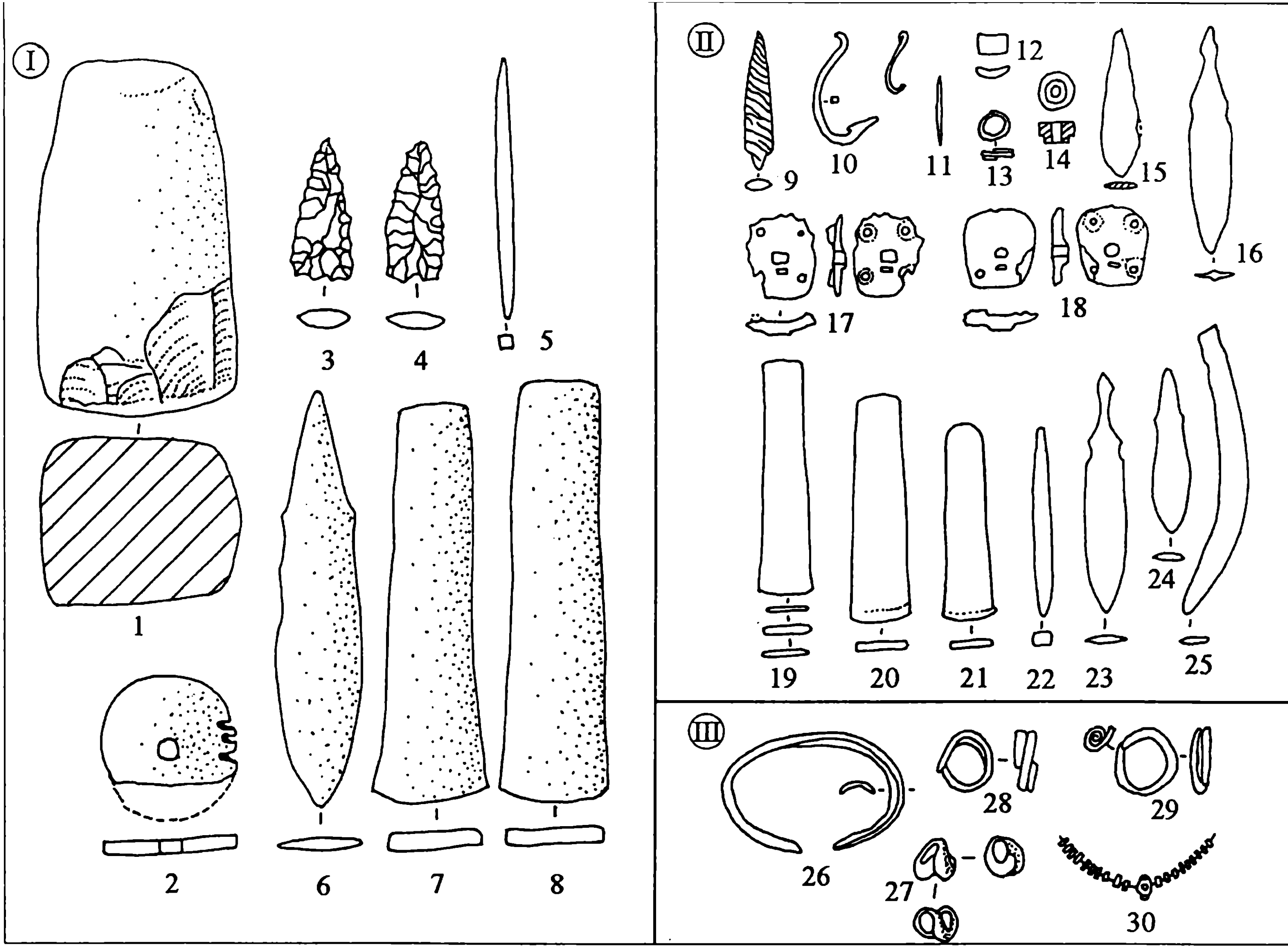

Fig. 12. Sintašta. Necropola (S-I). I Inventarul mormântului 15: 1 pisălog de piatră, 2 fus de os, 3, 4 vârfuri de săgeţi din silex, 5 sule de aramă, 6 cuţit de bronz; 7, 8 tesle de bronz; II Inventarul mormântului 14: 9 vârf de săgeată din silex, 10 cârlige de aramă, 11 sulă de bronz, 12 scoabă, 13 inel de bronz, 14 vârf de ghioagă din piatră, 15, 16 cuţite de bronz, 17-18 psalii de corn, 19-21 tesle de bronz, 22 daltă de bronz, 23, 24 cuţite de bronz, 25 seceră de bronz; III Inventarul mormântului 12: 26 brăţară de bronz, 27, 28 cercei de bronz, 29 inel de bronz, 30 mărgele din sticlă şi bronz.

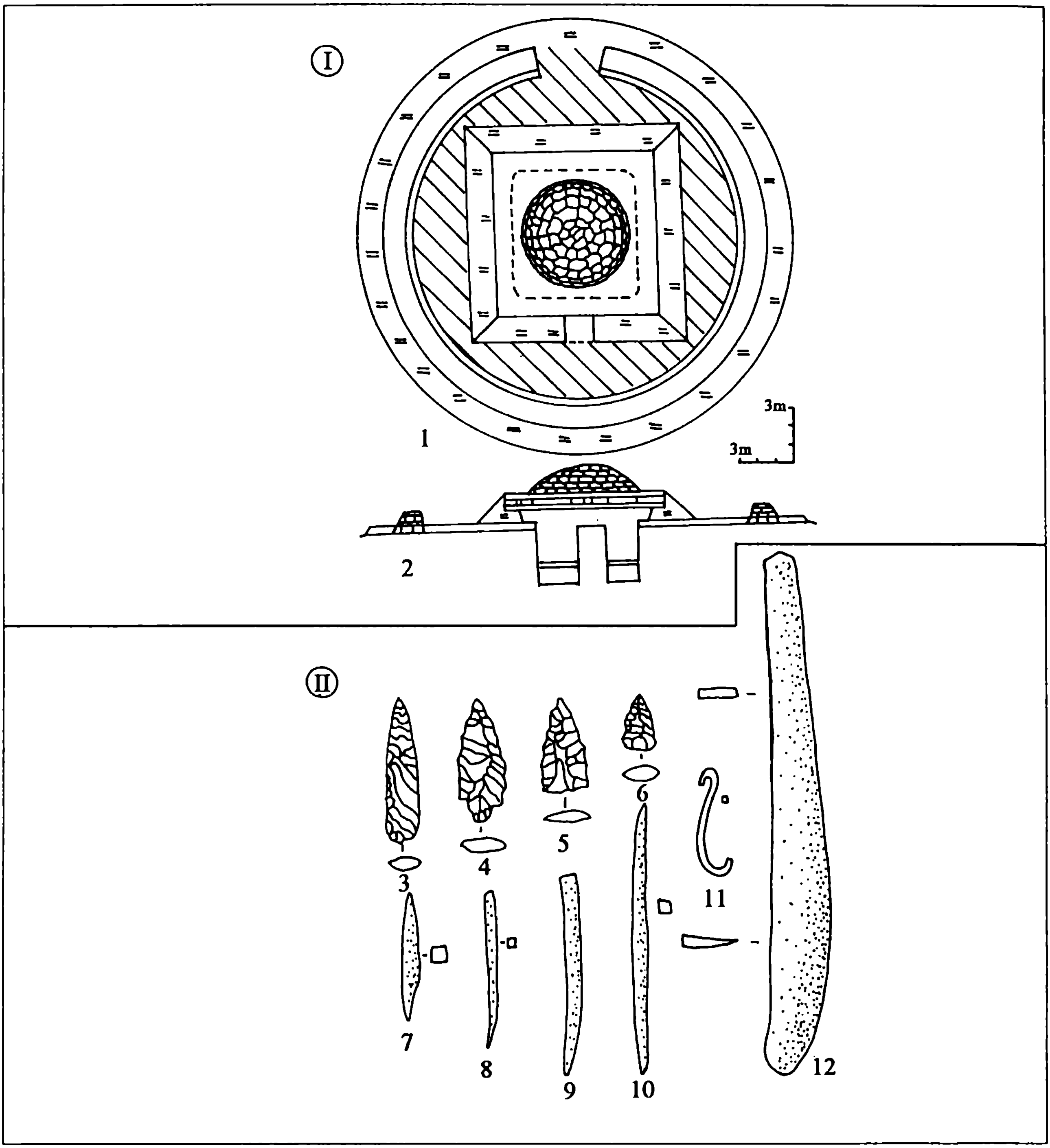

Fig. 13.Sintašta. Necropola (S-I). I Reconstituirea complexului funerar cu mormintele 14 şi 15 în centru: 1 plan, 2 profil; II-Obiecte găsite în mantaua tumulară: 3-6 vârf de săgeţi de silex, 7-10 sule de aramă, 11-cârlig de aramă, 12 cuţit de bronz.

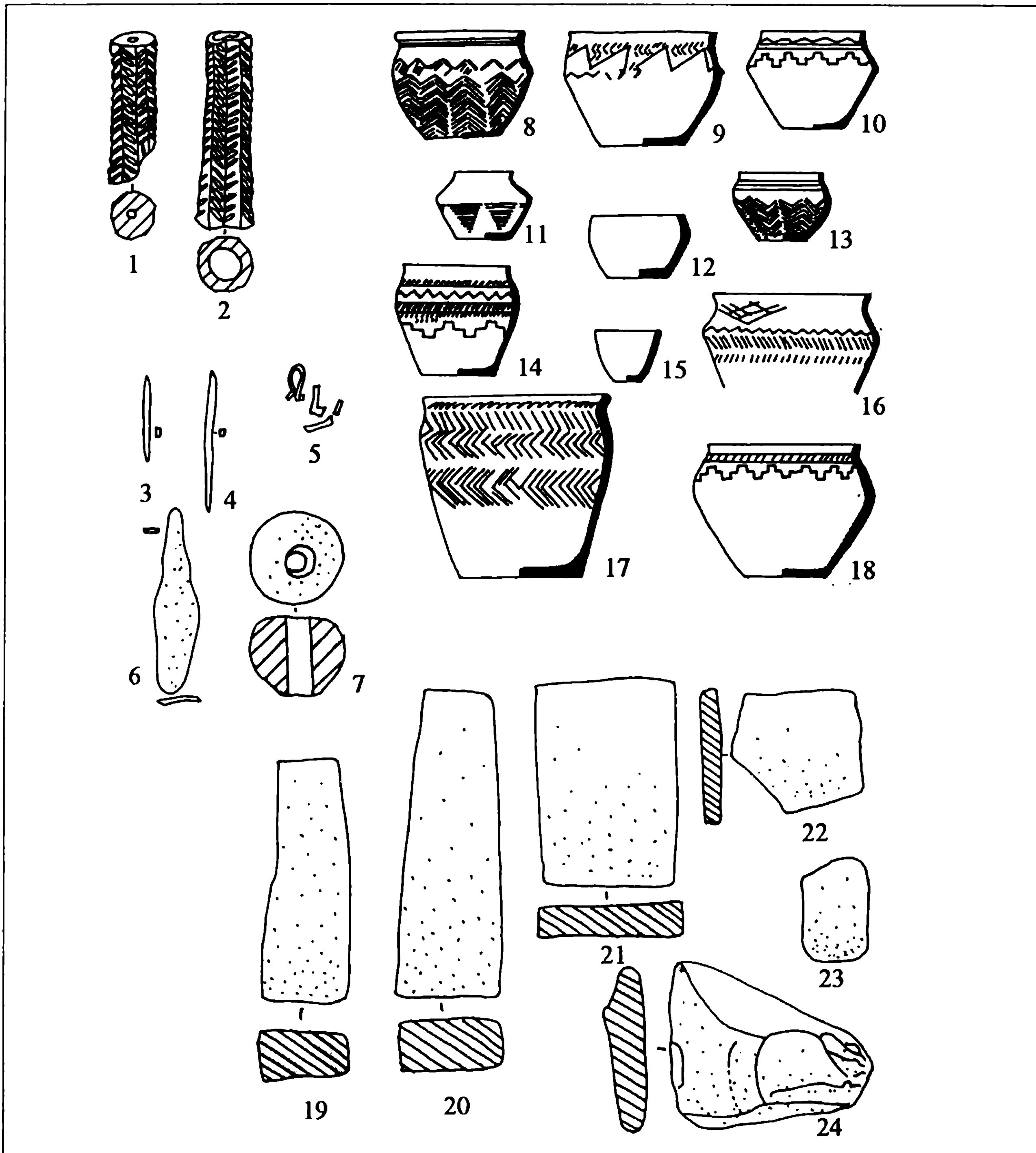

Fig. 14. Sintašta. Movila mică (S-III). Inventarul mormântului 1: 1, 2-tub pentru foale de lut, 3, 4 sule de aramă, 5 resturi din turnătorie, 6 cuţit de bronz, 7 vârf de ghioagă din piatră, 8-18 oale de lut, 19-24 tocile.